

Iskreno pozdravljamo komisijo naših zavezniških sil v orožju, ki prihaja med nas, da ugotovi dejansko stanje in popravi krivice ter določi pravično mejo, do koder segajo naše žrtve, padle za narodno svobodo in bratsko sožitje narodov te pokrajine.

Mi pripadamo Jugoslaviji!

Najtežje razdobje za slovensko prebivalstvo v Julijski krajini se je začelo leta 1918, ko je del slovenske zemlje bil izročen ekspanzionistični Italiji. Vse primorsko ljudstvo, z njim vsa njegova kultura, je bilo postavljeno na raven kolonialnega naroda in obsojeno na pogin. Vse, kar je bilo sveto in narodno, je bilo zasramovano in uničeno. Načrtno in postopoma so zapirali šole, skrutili narodne svetinje, ukiniteli celo verski pouk v materinem jeziku, inteligenco pa so pregnali z rodne grude.

Po tej grenki izkušnji se padajo danes bedaste obljube s strani italijanske šovinistične reakcije, zagotavljajo celo najširšo avtonomijo in temu podobno. Na vse to se je na Primorskem med ljudstvom utrdil izrek: »Rajši pod hudiča kot pod Italijo« in prešel v pravi narodni pregovor.

Splošna oborožena narodna vstaja na Primorskem pa je dokazala vsemu svetu politično zrelost in narodno zavest Primorcev, obenem pa tudi udarno silo, ki jo zmore narod, ki ljubi svojo rodno grudo in človeško pravico. Brez vsakega dvoma je primorsko ljudstvo s svojim aktivnim posegom v svoj narodni boj odločilo in tudi določilo svojo usodo, ki je: Jugoslavija. Stokratna krivična rapalska in versajlska pogodba, ki je rodila toliko narodnih krivic in zahtevala preko milijon sedemstotisoč padlih Jugoslovancev, se ne sme več ponoviti. Krivični mir in pogodba sklenjena v Rapalu in Versajlu nosita v glavnem odgovornost za drugo svetovno vojno in za vseh petinšestdeset milijonov mrtvih.

12. avgusta 1941 sta Anglija in Amerika objavili svetu Atlantsko listino in s tem dokumentom svečano naznanili vsem narodom, ki so sledili njenemu klicu, da bo bodoča ureditev sveta in narodov pravična. Predvsem pa sta zagotovili samoodločbo narodov. Tedaj so Hitlerjevi »stukas« in Mussolinijevi »Caproni« strahovali London in Evropo. In ravno tedaj se je vsa Jugoslavija — kot en mož — uprla in z njo vse primorsko ljudstvo, ki je sledilo klicu pravice, da se maščuje in si izbojuje lastno narodno svobodo. Častno je bil zastopan slovenski

narod v tej gigantski borbi, čeprav je eden od najmanjših narodov v Evropi, toda prenašal je največje žrtve od vseh narodov za narodno pravico in za osvoboditev Evrope izpod fašističnega jarma.

Zdaj, ko je vojaška borba za nami, ko so zmagali združeni narodi in mi, ki smo v tej veliki zmagi pravzaprav svoje narodno ozemlje na zapadnih mejah popolnoma sami osvobodili, moramo danes tako rekoč še milostno čakati, da nam drugi prisodijo naše narodnostne pravice. Ali ni to nova krivica, da se nam krati pravica, ki smo jo kot narod sami izvojevali? Ali je to mogoče, je to pravično, da nam bodo zopet drugi določali in krojili našo narodno usodo? Politično življenje, ki danes navdaja množice in čustva vsega slovenskega naroda, ni nekaj tujega, ni v nobenem primeru identično s staro Jugoslavijo, temveč je izraz tega, kar se je dogodilo, je stvarnost, je volja in želja vsega našega ljudstva, da »Jugoslavija ne bo podpisala nobenega sporazuma, ki bi omejeval njene dejanske in narodne pravice ter njene življenjske interese«. Tako nam je zatrdil tov. Kardelj v svoji poslanici ministrom v Londonu. Naj svet ve, da mi nismo narodna manjšina, marveč narod na svoji zemlji, s svojo kulturo, s svojim jezikom, s svojo zgodovino, s svojimi kulturnimi velikani, ki pa smo po krivici nasilja v preteklosti bili teptani ter gobljani iz rodov v rodove. Osvobodilna fronta nas je prebudila, nas je zganila in zato prav ona predstavlja voljo in želje vsega našega ljudstva, vseh naših zdravih in pozitivnih sil prebujenega slovenskega naroda.

Primorci pripadamo narodu zmagovalcu, ki je brez orožja in opreme stopil v boj in pod vodstvom vsenarodne Osvobodilne fronte združil vse zdrave struje v narodu. To narodno združenje pa nikakor ne pomeni, kot ga nam imperialistična reakcija prikazuje, neke vrste slovenskega »imperializma«. Slovensko ljudstvo nikdar ni imelo kakih osvajaških teženj in želja po tuji zemlji, še manj pa da bi komurkoli okrnilo njegovo narodno svobo-

do. Borba našega naroda je imela in ima predvsem čisto narodno osvobodilni značaj in mi kot narod, ki smo živeli pod tujim jarmom stoletja, se prav dobro zavedamo, da narod, »ki druge narode tlači — sam ni svoboden«. To nam je dokazala preteklost; poizkusili smo v Italiji in bivši Jugoslaviji.

Pred medzavezniško komisijo ugotavljamo, da smo vsi na svojem praporu zapisali eno samo veliko zahtevo, ki se glasi: združena svobodna Slovenija v okviru Federativne ljudske republike Jugoslavije. To je naš klic, to je naša

zahteva; to je vaša obljuba dana 12. avgusta 1941! Pod tem praporom je padlo 46.000 primorskih sinov, 7000 je invalidov, 95.460 pregnancev, 19.357 požganih domov, 16.837 porušenih domov.

Tisti pa, ki bi nam po tolikih žrtvah odrekli to sveto narodno pravico, so sovražniki našega naroda proti naši narodni svobodi, so izdajalci slovenskega rodu. Vsa zgodovina narodno osvobodilne borbe v Slovenskem Primorju nam je potrdila to veliko težnjo ljudskih množic; dokazala je tudi zrelost ljudstva, ki ne

more in nikoli ne bo več dovolilo, da bi mešetarili z njegovimi ideali. Danes mora vsemu resnicoljubnemu svetu in slehernemu človeku pasti v oči dejstvo, da se v vprašanju Primorske in Trsta reakcija poslužuje prav vseh sredstev za doseg svojih ciljev. Naše ljudstvo na vse to odgovarja hladnokrvno, dostojno svoje narodne časti in politične zrelosti: Hočemo samo to, kar nam gre po pravici, hočemo združitev našega naroda k Jugoslaviji. To je naša zahteva, to je vaša obljuba!

L.

PREGLED SVETOVNIH DOGODKOV

Prihod komisije za ugotavljanje meje med Italijo in Jugoslavijo

Kakor znano, je te dni prispele v Trst zavezniška komisija za določitev italijansko - jugoslovanske meje. Komisija je sestavljena iz 26 članov štirih zavezniških sil. Sestavljajo jo dr. Mosley (Združene ameriške države), Woldock (Velika Britanija), Gerišenko (Zveza sovjetskih socialističnih republik), M. Wolram (Francija) i. dr. Priprava bo poročilo in sestavila predloge za določitev meje med Italijo in Jugoslavijo. Soglasno s sklepi se je Sveta ministrov za zunanje zadeve, ki je bila septembra, so namestniki ministrov za zunanje zadeve pri Svetu poverili komisiji strokovnjakov nalogo, da pripravijo poročilo in osvetli vprašanje o razmejitvi Italije in Jugoslavije. Ta meja bo v osnovi etnična črta, ki bo pustila le minimalno število prebivalstva pod tujo upravo. Za izpolnitev te naloge komisija ne bo gledala samo na etnični sestav okolice, kjer bo proučevala okoliščine, ampak se bo zanimala tudi za gospodarske in zemljepisne posebnosti. Namestniki so poverili komisiji tudi nalogo, da prouči listine, ki se nanašajo na meje in ki so jih Svetu ministrov za zunanje zadeve poslale vlade drugih Združenih narodov obenem z onirji, ki jim jih je poslal Svet ministrov za zunanje zadeve. Namestniki so komisijo tudi postavili pred nalogo, da se takoj napoti na lice mesta in da prouči etnično sestavo prebivalstva, kakor tudi gospodarske in zemljepisne posebnosti teh krajev. Ko bo komisija končala svoje proučevanje na licu mesta, se bo vrnila v London, kjer bo pripravila poročilo in opi-

sala okoliščine, ki jih bo dala na znanje Svetu ministrov za zunanje zadeve.

Trst, ki je središče Julijske krajine, je bil priključen Italiji leta 1918. To področje se deli v štiri pokrajine: Gorico, Trst, Istro (Pulj) in Reko. Prebivalstvo Julijske krajine je po podatkih italijanskega ljudskega štetja iz leta 1936 štelo okrog milijon ljudi. Po jugoslovanskih podatkih sta dve tretjini prebivalstva tega področja slovenskega porekla. Italijan Salvemini meni, da je Italijanov 300.000. Tik pred prvo svetovno vojno so smatrali Trst za največje trgovinsko in pomorsko središče v srednjem delu Sredozemskega morja, kakor tudi za važno industrijsko središče. Tržaško pristanišče zavzema po svoji ureditvi in zmogljivosti eno izmed prvih mest v Evropi. Kakor je znano, je bil polotok Istra, na čigar obali so mesta Trst, Reka in Pulj, še v 7. stoletju stalno naseljen s Slovani, ki so bili pretežna večina prebivalstva. Slovenci in Hrvati so tudi danes večina prebivalstva v notranjosti Istre. Po saintgermanski pogodbi sta tako Istra kakor celokupna Julijska krajina, ki je bila do leta 1918 v okviru Avstrije, pripadli Italiji. Lloyd George je v nekem komentarju glede tega pakta svoječasno izjavil, »da bi v primeru plebiscita velika večina glasovala za slovensko zastavo, ne pa za italijansko«. Že dolgo pred tem pa je bivši italijanski ministriški predsednik Alfonso Lamarmora leta 1866 govoril, da se »nikoli ni poglobljaj v vprašanje

Trsta. Mesto je obkroženo s slovenskim prebivalstvom in če bi iz kakih razlogov postalo italijansko, bi bilo to izvir številnih neprijetnosti in brezkončnosti«.

Znani državnik nove Jugoslavije Edvard Kardelj je o Trstu in Slovenskem Primorju poudaril, da Jugoslavija »ne pretendira na tuje, ampak na svoje etnografske meje, ker je ostalo izven jugoslovanskih meja skoraj deset odstotkov jugoslovanskega prebivalstva. Samo oni, ki ne želi likvidirati ostankov fašizma v Italiji«, je rekel Kardelj, »lahko podpira italijansko fašistično in protislovansko kampanjo«.

Prebivalstvo Julijske krajine poskuša sedaj uresničiti svojo davno težnjo in izraža vročo željo, da se priključi k ljudski republiki Jugoslaviji. Krajevno prebivalstvo pričakuje prihoda zavezniške komisije. Vseposod postavlja triumfalne slavoloke in krasijo hiše. Na sestankih se sprejemajo resolucije z zahtevami, naj se Julijska krajina s Trstom priključi k Jugoslaviji, vendar pa je položaj, kakor poroča tisk, izredno zapleten. Beograjski radio in po vsej Julijski krajini nadaljuje teror proti slovenskemu prebivalstvu in da se ponovno uvajajo prejšnji italijanski zakoni. Reakcionarni elementi hvalijo italijanski fašizem in razširjajo letake, ki vsebujejo grožnje slovenskemu prebivalstvu. Ne glede na to odmeva glas ljudstva, ki zahteva, naj se mu da možnost, da samo odloči o svoji usodi, vedno močnejše in močnejše in ga ni mogoče zadušiti z nobenimi represalijami.

Francoski list „Front National“ za jugoslovanski predlog

Glede na sklep sveta 5 pomočnikov ministrov za zunanje zadeve, ki zasedajo v Londonu, da se odposlje komisija 4 strokovnjakov, Francije, Velike Britanije, zastopnikov Združenih držav in Sovjetske zveze, ki bodo proučili bodočo črto italijansko - jugoslovanske meje in izvršili anketo na področju Julijske krajine, piše »Front National«:

»Vprašanje italijansko - jugoslovanske meje je v zvezi z vprašanjem Julijske krajine očitveno najbolj važno. V poročilu konferenčne ministrov za zunanje zadeve v Londonu z dne 18. in 19. septembra 1945. leta je načelno ugotovljeno, da mora ta meja iti po etnični črti. Dekan pravne fakultete v Beogradu dr. Milan Bartoš je zelo dobro dokazal, da je ozemlje, ki obsega celokupno Julijsko krajino, kompaktno na-

seljeno s Hrvati in Slovenci od 9. stoletja do današnjih dni. To dokazujejo tako avstrijski popisi prebivalstva kakor tudi zgodovinska dejstva. Črta, ki jo predlaga Jugoslavija, se zaustavlja tam, kjer Jugoslovani prenehajo biti v večini. Ta črta ne prehaja na italijansko ozemlje. Bartoš izjavlja, da se italijanska teza nanaša na popise, ki so bili na teh področjih izvršeni pod fašistično okupacijo in ki so posledica široke raznorodovalne politike. Med drugim pravi, da je bilo nad 100.000 Jugoslovancev deportiranih iz Julijske krajine in naseljenih nad 200.000 Italijanov.

Trst je občutljiva točka. Prebivalstvo je po večini italijansko, a predmestja so naseljena s Slovenci. Trst so pljuča Srednje Evrope. Da bi napredoval, je potrebno, da bo povezan, kakor je

dokazala nedavna preteklost. v gospodarskem pogledu s svojim zaledjem, namreč, da postane del Jugoslavije s statutom federalne enote, ki daje enakost vsem prebivalcem ne glede na poreklo. Jugoslavija, v kateri sta dve tretjini železniške mreže usmerjeni proti Trstu, bo dobila končno pristanišče, ki ga zahteva njen zemljepisni položaj, medtem ko to pristanišče Italiji ni potrebno«.

Na koncu list zaključuje:

»V trenutku, ko se pričena anketa 4 strokovnjakov v Julijski krajini, je treba pokazati na vse inozemske predloge, ki so polni umerjenosti in skrbi za utrjevanje miru in mednarodnim sodelovanjem. Jugoslovanski predlog daje vsa jamstva za popolno avtonomijo Italijanov v Trstu. To rešitev zahtevajo interesi demokracije«.

Kdo intrigira v Trstu?

Francoski ilustrirani list »Re-gard« prinaša članek pod naslovom »Kdo intrigira v Trstu?«

V začetku članka podaja zgodovino Trsta in Julijske krajine in poudarja, da so Hrvati in Slovenci 20 let trpeli vsled strašnega preganjanja Mussolinijevih črnih

„Primorska spada k Jugoslaviji“

tako izjavljajo slovenski in hrvatski duhovniki na Primorskem ob prihodu mednarodne zavezniške komisije

Slovenski in hrvatski duhovniki na Primorskem so se dni se postavili in podpisali spomenico z namenom, da jo izročijo zavezniški komisiji, ki naj določi etnografsko mejo med Jugoslavijo in Italijo.

V vseh štirih skofijah ni bene in župnije, kjer bi bilo izključno italijanski verniki, pač pa je ogromna večina župnij z izključno slovenskim prebivalstvom.

Spomenica je kratka, a jedrnata in jasna ter se glasi: »Slovenski in hrvatski duhovniki na Primorskem izjavljamo ob prihodu mednarodne zavezniške komisije:

„600 tisoč“ in drugo

Mussolinija so obesili in Italijani so temu ploskali. Vsi brez izjeme. Tisti, ki so bili njegovi dosledni nasprotniki in so se proti fašizmu borili, iskreno. Oni pa, ki so mu ploskali tudi tedaj, ko še ni visel, temveč stal trdno oprt na svoje pristaje, so se veselili obesenega Mussolinija, ker jim je bil živ že v napoto.

prenesel. Zato so se pridružili fašistom in sedaj preko svojih časnikov trobijo v isti groj slavospeve 600 tisoč žrtvam, ki so padle za italijanstvo Julijske krajine.

Biti danes antifašist in demokrat pomeni obsojiti fašizem, priznati, da je vršil zločine in nasilja, pa četudi moraš s tem pri-znati, da nisi na zemlji, kjer živiš, sam gospodar, temveč da si v manjšini, da si v mnogih primerih celo samo gost.

Pozabili bi radi tudi, da je njihovo današnje delovanje sredstvo, ki se ga poslužujejo drugi za lastne, vse prej kot italijanske interese v borbi proti ljudski demokraciji, ki grozi iz Jugoslavije.

Zlobna potvarjanja in laži, ki se jih ti ljudje v svojih časopisih poslužujejo, utrjujejo samo voljo antifašistov, da se ne zadovole v Mussolinijevem obesenjem, temveč, da uničijo tudi vso njegovo dediščino.

Neštete krivice na kulturnem polju

Po vsem primorskem ozemlju se je že med narodno osvobodilno borbo razvijalo prosvetno delo, ki je zadobilo poseben razmah takoj po osvoboditvi.

Od takrat čutimo, kako skušajo na vsakem koraku razni reakcionarni elementi načrtno ovirati vse naše delo.

Premnogokrat se je zgodilo, da so bili aretirani brez pravih vzrokov naši prosvetni delavci. Tako na pr. je policija aretirala v Biljani v Brdih tov. Petriča, kapelnika v vasi in zahtevala od njega, da opusti poučevanje godbe.

Vsi ti primeri dokazujejo, da ZVU nima nobenega razumevanja do potreb našega naroda, ki je silno željan kulture, kulturnega razvoja in dviga.

Drugi primer. 26. februarja ni hotela ZVU v Bovecu dati dvorane na razpolago Slovenskemu narodnemu gledališču za Trst in Slovensko Primorje.

V Gorici sami ni dobila dosejad nobena naša organizacija ali društvo dovoljenja za prireditve v Verdijevem gledališču, kljub številnim prošnjam.

Slovensko narodno gledališče za Trst in Slovensko Primorje

PESEM S CESTE (premlera v nedeljo, dne 10. III. 1946, ob 20. uri, v Ljudskem domu, Gorica)

... reveži moramo biti složni, posamezni ne zmoremo življenja.

Nekje v velemestu, na periferiji, žive trije muzikanti, gospodinja jim je Ana, poštno mlado predmestno dekle.

Po prekropani noči se pojavi moralni maček. Ana ni, odšla je. V stanovanju strašen nered, kaj saj od teh borih, lir se morajo preživljati.

Karl utaplja svojo nesrečo v alkoholu, edino Kristof, življenski filozof, jih bodri in tolaži, da morajo biti složni, posamezni ne zmoremo življenja.

Karl utaplja svojo nesrečo v alkoholu, edino Kristof, življenski filozof, jih bodri in tolaži, da morajo biti složni, posamezni ne zmoremo življenja.

iskreno občutnih scen, petja in muzike, naivne življenske filozofije, skratka, socialen prerez trdote življenja, ki ga morajo živeti siromaki.

Naša društva po vaseh imajo veliko opravka in skrbi prav zaradi predhodnega dovoljenja za prireditve.

Čuden je slučaj iz Volč. Tu ni so mogli vaščani nikakor priti do dovoljenja za proslavo obletnice ustanovitve Rdeče armade.

Slovensko nar. gledališče za Trst in Primorje sporoča:

„Ker so nam v sredo popoldne odpovedali Gledališče Verdi v Gorici, vpriporimo v nedeljo, dne 10. t. m. v Ljudskem domu v Gorici ob 15. uri „Raztrgance“ M. Bora, igro v treh dejanjih iz naše borbe. Isti dan ob 20. uri pa glasbeno komedijo v treh dejanjih P. Šureka „Pesem s ceste“.

V znamenju 8. marca mednarodnega praznika žena

Dne 27. februarja se je vršila v Renčah konferenca AFZ, katere se še žene z veseljem udeležile. Bilo jih je okrog 200.

Vse briško ljudstvo in zlasti preživeli svojci, katerih srčne rane se še niso zacelile in v ošesih še ni odzvenel obupni krik nedolžnih žrtve, se nad takim postopanjem zavezniških vojakov silno zgražajo.

Zaradi tega je prebivalstvo iz Hlevnika-Skrljeva naslovilo na Zavezniško vojaško upravo v Dolenuj protest:

„Prebivalci iz vasi Hlevnik-Skrljevo protestiramo proti postopanju zavezniških vojakov in zaradi žaljivih krivic, ki so nam jih storili 25. februarja ob devetih zjutraj in naši vasi, ko so namreč streljali na spominske

Žene iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Mešeca januarja t. l. smo imele v Sempetru I. žensko konferenco, na kateri smo sprejele mnogo dobrih sklepov za naše delo.

Toda nehoti se nam vzbudi tih dvom: Kako nas bodo pa oni sprejeli?... Mar bodo pravilno razumeli naše hrepenenje, bo ostala tudi potem med nami priskrna vez, ko jim podamo roko v pozdrav?...

V nedeljo, dne 10. t. m. vpripori Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje v Ljudskem domu v Gorici

za revnega dijaka, L. 1000 za tiskovni sklad Soškega tednika, L. 3000 za sirote padlih partizanov.

GLAS Z DEŽELE

Prvačina

Prvačina se v vsem in vztrajnim delom pripravlja na sprejem mednarodne komisije.

Tovarišu Ivanu želimo iz srca skorajšnjega okrevanja.

Hlevnik v Brdih

Dne 26. februarja ob devetih zjutraj so privozili iz Dolenja zavezniški tanki. Ustavili so se pri Petercelu, posadka je začela streljati s samokresi na spominske napise po zidovih požgane hiše.

Vse briško ljudstvo in zlasti preživeli svojci, katerih srčne rane se še niso zacelile in v ošesih še ni odzvenel obupni krik nedolžnih žrtve, se nad takim postopanjem zavezniških vojakov silno zgražajo.

Kanali

Dne 28. p. m. se je smrtno ponesrečil na svojem domu tov. Paravan Jožef letnika 1921 iz Gorenjevasi pri Kanalu.

V nedeljo, 3. marca, se je vršil svečan pogreb tov. Paravana Jožefa skupno s tov. Medvedškom Jožefom iz Bodreža, borcev JA, ki je podlegel dolgi mučni bolezni v vojaški bolnici sv. Justa v Gorici.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Obisk Primorje na Gorenjskem

Jugoslavija, Slovenija, Gorenjska s svojimi gorami... Koliko tihih misli in želj vsakega izmed nas je združenih s temi besedami.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

menu velika množica ljudstva. Vse množične organizacije in bližnje vasi so bile zastopane v mnogih venci in zastavami.

Tolmin

Dne 26. februarja so zborovali zastopniki podružnic Enotnih sindikatov vsega tolimskega okraja in sicer zastopniki železničarjev, čevljarске zadruge in podružnic mešanih strok.

Glasbena šola v Gorici

Pevsko in glasbeno društvo je obnovilo svojo glasbena šola, ki je bila nasilno ukinjena leta 1927, ko so fašisti uničili in požgali ves njen inventar.

Kamno-Volarje

V Volarje je pridrvel iz Kobarida zavezniški avto in se ustavil sredi vasi pred hišno številko 28, kjer je postavil na vidnem mestu vaški Stenčias.

V nedeljo, 3. marca, se je vršil svečan pogreb tov. Paravana Jožefa skupno s tov. Medvedškom Jožefom iz Bodreža, borcev JA, ki je podlegel dolgi mučni bolezni v vojaški bolnici sv. Justa v Gorici.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

osem dni so ponovno prišli v Volarje, vzeli s stene Stenčias ter ga izročili gospodinjici dotične hiše z opozorilom, da ga ne smejo več najti zunaj na vidnem mestu.

Lep primer zadrugne zavesti

V Bovecu je bila ustanovljena dne 14.10.1945 okrajna Načravnna in prodajna zadruga.

Pevska prireditve SIAU-ja za Mirenški okraj

V nedeljo, dne 10. t. m. ob 4. uri popoldne bo v Miru pevška prireditve, na kateri bodo nastopili pevski zbori iz Mirna, Opatjega sela, Orehovej, Rupe in Sovodenj.

Glasbena šola v Gorici

Pevsko in glasbeno društvo je obnovilo svojo glasbena šola, ki je bila nasilno ukinjena leta 1927, ko so fašisti uničili in požgali ves njen inventar.

Kamno-Volarje

V Volarje je pridrvel iz Kobarida zavezniški avto in se ustavil sredi vasi pred hišno številko 28, kjer je postavil na vidnem mestu vaški Stenčias.

V nedeljo, 3. marca, se je vršil svečan pogreb tov. Paravana Jožefa skupno s tov. Medvedškom Jožefom iz Bodreža, borcev JA, ki je podlegel dolgi mučni bolezni v vojaški bolnici sv. Justa v Gorici.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

čaj ter za otroški in mladinski zbor znaša 50 lir mesečno. Gojenici strošanih staršev bodo lahko opozorilom, da ga ne smejo več najti zunaj na vidnem mestu.

13. t. m. bo slavnostna otvoritev Glasbene šole v dvorani Ljudskega doma ob 20. uri, ki bo združena s koncertom mladinskega ženskega zbora »Sočec« iz Kojškega pod vodstvom ravnateljice Srečka Kumarja.

Vabimo starše, da čimprej vpišejo svoje otroke, ker je pouk že pričel. Vpisovanje je dnevno od 10—12, in od 15—17, ure v prostorih Pevskega in glasbenega društva na trgu E. de Amicis, šte. 8, pritiče desno.

Pevska prireditve SIAU-ja za Mirenški okraj

V nedeljo, dne 10. t. m. ob 4. uri popoldne bo v Miru pevška prireditve, na kateri bodo nastopili pevski zbori iz Mirna, Opatjega sela, Orehovej, Rupe in Sovodenj.

Glasbena šola v Gorici

Pevsko in glasbeno društvo je obnovilo svojo glasbena šola, ki je bila nasilno ukinjena leta 1927, ko so fašisti uničili in požgali ves njen inventar.

Kamno-Volarje

V Volarje je pridrvel iz Kobarida zavezniški avto in se ustavil sredi vasi pred hišno številko 28, kjer je postavil na vidnem mestu vaški Stenčias.

V nedeljo, 3. marca, se je vršil svečan pogreb tov. Paravana Jožefa skupno s tov. Medvedškom Jožefom iz Bodreža, borcev JA, ki je podlegel dolgi mučni bolezni v vojaški bolnici sv. Justa v Gorici.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Žena iz Sempetra so bile tesno povezane v antifašistični organizaciji žena že med časom, ko se je nad namo zgornjal temni oblak vojne vihrne in teror okupatorjevega divjanja po naši zemlji.

Kazenski list

Člen 4 vojnoodškodninskega zakona določa, da so od povračila vojne škode izključeni tisti, ki so bili obsojeni radi kaznivih dejanj, ki jih vsebuje odstavka I in II prvega poglavja druge knjige splošnega kazenskega zakona t. j. členi 241 do 293, ter tisti, ki so bili obsojeni radi kaznivih dejanj po določenih členih kaz. zakona za vojsko oziroma za vojno mornarico ali pa vojnega zakona.

Z ozirom na ta člen mora oškodovanec predložiti kazenski list, iz katerega je razvidno, če je bil radi takih dejanj obsojen.

Ta določba je med vsemi najbolj nesodobna in krivična, ker ogroža pravice vseh tistih vojnih oškodovancev, ki so se pregrešili zoper italijansko državo za časa osvobodilne borbe ali zoper kralja in kraljevsko rodbino ter končno zoper dučija in režim.

V smislu te določbe nimajo pravice do vojne odškodnine vsi tisti italijanski državljani, ki so se n. pr. borili zoper državo, ki so vršili sabotažna dejanja, ki

so bili politični ali gospodarski defetisti, ki so pripadali subverzivnim, protinacionalnim ali internacionalnim organizacijam, ali pa so vršili tako propagando itd., kakor tudi tisti, ki so žalili dučija, ki so se udeležili državljanske vojne ali ki so se pregrešili zoper režim itd. Skratka, vsi tisti milijoni italijanskih državljanov, ki so se uprli fašističnemu režimu in njegovemu vodstvu.

Ta določba vojnoodškodninskega zakona služi tedaj izključno fašističnemu režimu in pomenja veliko krivico.

Zato bi bil skrajni čas, da jo ZVU odpravi in prihrani na ta način vojnimi oškodovancem občutne in nepotrebne stroške ter obvaruje marsikoga, ki je bil radi takih dejanj obsojen, težke krivice.

Pevskim zborom

Dospele so nove narodne pesmi za moške in mešane zборе v priredbah E. Adamiča, Fr. Marolta in P. Kernjaka. Dobite jih pri glasbenem referentu, Ljudski dom I. (desno).

Zadružništvo v coni A in B

V coni A so se s težkim in naporim delom ustanovile v vseh močnejših gospodarskih krajih nabavne in prodajne zadruge. Kljub težkočam pri organizaciji, kljub velikim stroškom in taksam, ki jih morajo zadruge plačati pri ustanovitvi in vpisu pri sodišču po tukajšnjih italijanskih zakonih, kljub težkim izkušnjam iz preteklosti, kljub dolgoletnemu gospodarskemu propadanju pod fašistično tiranijo, ki je uničila mnogo naših zadrug in spravila na dražbo številna slovenska posestva, vidijo naši zadrugarji svoj gospodarski napredek v zadrukah, katere vodijo sami po pravih načelih zadružništva.

V naših ljudeh se je vzbudila zadružna zavest in spoznala prednosti pravih zadružništva, zato želijo nabavljati blago za svoje potrebe preko zadrug in vnovčevati preko njih tudi svoje pridelke in izdelke. Čeravno imajo zadruge namen pospeševati gospodarstvo svojih članov, so naleteli nekatere na nepredvidene ovire in zapreke in to pri ZVU, katere oblasti iz nerazumljivih razlogov nočejo izdati našim zadrugam dovoljenj za poslovanje v trgovini.

V krajih, kjer ni bilo privatnih trgovin in kjer so se ustanovile zadruge, so v začetku zavezniški častniki pri civilnih oblasteh celo

priporočali ustanovitev zadrug in jim obljubljali pomoč. Toda v zadnjem času so v nekatere okraje prišli drugi zavezniški funkcionarji, ki skušajo preprečiti delovanje zadrug.

Pri nas je v veljavi (na žalost) še vedno italijanski zakon iz leta 1926, ki pooblašča župane za izdajanje dovoljenj za vodenje trgovine. Na temelju tega zakona se dovoljenja za vodenje trgovine sicer izdajajo, toda le privatnim, dočim se novoustanavljenim zadrugam ista odrekajo z izgovorom, da niso zadruge potrebne, ker že obstojajo privatne trgovine.

Zadruge na Primorskem so pretrpele ogromno gospodarsko in moralno škodo pod fašističnim režimom in le redke so mogle vzdržati načrtno uničevanje našega gospodarstva. Danes pa, ko želi naše ljudstvo nadaljevati pot, na kateri je moralo pred 25 leti obstati, mu delajo ovire zavezniški, s katerimi se je borilo za boljši in naprednejši socialni in gospodarski napredek.

Nekatere naše zadruge so že pred par meseci zaprosile za dovoljenje za vodenje trgovine, vendar ga še do danes niso dobile navzlic večkratnemu posredovanju na merodajnih mestih.

Ljudstvo trpi radi tega občutno škodo, saj je vložilo v te zadruge

mного truda in denarja. Mesto da bi oblasti pospeševale dobro voljo ljudstva, jo z neumestnimi ukrepi ubijajo. Vse to gre v škodo tudi našemu splošnemu gospodarstvu. Marsikatera gospodarska vprašanja bi se mnogo lažje reševala, če bi se podprlo naše zadružništvo, katero je prevzelo obširne in važne naloge v našem gospodarstvu.

Če pogledamo razvoj zadružništva v coni B, ki je bilo ravno tako uničeno kakor v coni A, lahko opazimo ogromno razliko. Oglajšave, katere uživajo zadruge v coni B, pospešujejo razvoj zadrug tako, kot ga zapreke v coni A ovirajo. V coni B so zadruge oproščene vseh taks pri ustanovitvi in vpisu v zadružni register in vseh drugih stroškov, ki so s tem v zvezi. Dalje so oproščene vseh taks pri izdajanju faktur in blagajniških potrdil vsem državnim in samoupravnim oblastem, za odprte tekoče račune, ki jih imajo pri Gospodarski banki za Istro, Reko in Slovensko Primorje.

Vse zadruge v coni B, katere

1. maj 1946. - I. telovadni zlet Julijske krajine

Zveza društev za telesno vzgojo za Primorje in Trst priredi 1. maja 1946 v Trstu I. telovadni zlet Julijske krajine in Trsta. Vabi vse telovadne organizacije, vse, ki se zanimajo za telesno vzgojo in vso našo javnost, da sodeluje in pripomore, da bo ta telesno-vzgojna manifestacija čim veličastnejša.

Zveza si je nadelala nalogo, da vzgaja in krepi telesno in moralno moč ljudstva Primorja in Trsta ter utrjuje bratstvo med narodi Julijske krajine. V tem duhu naj poteka I. telovadni zlet. Naj bo praznik telesnovzgojnega dela in ne vojaška parada, kakor jih je fašizem uprizarjal, da bi netil v mladini vojaškega duha in da bi jo vzgajal v protiljudske namene. Na našem zletu naj mladina pokaže napredek v telesni vzgoji, zdravju in tovarištvu.

Ljudsko zdravje, posebno pri mladini, je silno trpelo po taboriščih, ječah, v naporni partizanski borbi in v bedi, ki jo je prinesla vojna. To stanje je treba popraviti s skupnimi naporimi.

Pri tem pripada telesni vzgoji prvenstvena vloga. Zato naj bo I. telovadni zlet manifestacija naporov vsega prebivalstva Julijske krajine za obnovo ljudskega zdravja.

I. telovadni zlet naj bo tudi manifestacija bratstva med Slovenci, Italijani in Hrvati Julijske

so preživele to vojno, so v tem kratkem povojnem času izredno napredovale. Razen starih zadrug pa delujejo tudi novo ustanovljene nabavne in prodajne zadruge v vseh gospodarskih središčih ter zavzemajo viden in važen gospodarski položaj.

V coni B so zadruge ustanovile tudi svojo zadružno blagovno centralo s sedežem v Postojni, katera bo nabavljala blago za svoje članice in vnovčevala njihove pridelke in izdelke.

Iz vsega tega je razvidno, da podpirajo oblasti v coni B razvoj zadružništva, ker vidijo ravno v zadružništvu uspešno pot do gospodarskega izboljšanja.

Upamo, da bodo tudi pri nas mirodajne oblasti uvidele potrebo delovanja zadrug in jim priznale, kar jim po zakonu pripada. Tako bodo naše zadruge lahko vsaj neovirano delale, če že ne bodo podpirane od oblasti. S časom pa bodo gotovo zavzele vidno mesto v našem gospodarstvu, mesto, ki jim gre po načelih, ki jih zadruge imajo in po koristi, ki jo nudijo ljudstvu.

krajine, bratstva, ki je pogoj za srečno bodočnost naše dežele. To bratstvo temelji v skupni usodni povezanosti in pri skupnem delu. Naj da izraza tudi pri naših naporih za dvig telesnih in moralnih sil našega ljudstva.

Telovadci, na delo za I. telovadni zlet Julijske krajine in Trsta!

Zveza društev za telesno vzgojo za Primorje in Trst.

Udarniško delo osovja Kat. tiskarne

Kat. tiskarna — Najemnik Založništvo »Primorski dnevnik« — dela tedensko eno uro za »Socialno skrbstvo« goriškega okrožja.

Socialno skrbstvo odloča, v katere namene gre izkupiček udarniškega dela osovja tiskarne.

Darujte

za Tiskovni sklad „Soškega tednika!“

Prosta prodaja brozge sladkorne pese

Deželna Kmetijska zadruga v Gorici sporoča da je deželni kmetijski odbor sklenil prosto prodajo brozge sladkorne pese (melaso), ki se nahaja v skladiščih njegove zadruge.

Zaradi tega ta krma ni več podvržena kontingenciji; kmetovalci si jo lahko nabavijo pri podružnicah omenjene zadruge brez nakazil, kakršna so bila do sedaj v veljavi.

Za vojne sirote

Članice okrajnega odbora in plenuma AFŽ za Gorico so darovale L. 1702 Socialnemu skrbstvu za vojne sirote mesto cvetja na grob tov. Dr. Dante Griona.

Tvrdka inž. Ribi sporoča, da se bo ustanovil po zanimanju Okrajnega Sveta od nedelje 10. t. m. nedeljski promet med Gorico-Trstom in Vidmom s sledečim urnikom:

Odhod iz Gorice v Trst: ob 7.— in 17.— uri
 Odhod iz Trsta v Gorico: ob 8.30 in 18.30 uri
 Odhod iz Gorice v Videm: ob 7.— in 17.— uri
 Odhod iz Vidma v Gorico: ob 8.— in 18.— uri

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ — Za list odgovarja: ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: GORICA, „Ljudski dom“ pritličje — Izdaja lista je odobrena od A. I. S. Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: „Primorski dnevnik“

Ubijalec češkega naroda

Karel Hermann Frank se boji avtomatske puške

Ubijalec češkega naroda, bivši nemški državni minister v Pragi, Karel Hermann Frank je velik vojni zločinec in dolgo se je mislilo, da ga bodo Amerikanci postavili pred najvišje mednarodno sodišče v Nuerenbergu. Toda zaradi Frankove brezmejnne strahopetnosti se to ni zgodilo. V maju mesecu p. l. je Frank ukazal, da se mora učititi in požgati vse, kar je dosegljivo in hrabro pobegnil iz Prage v naročje Amerikancom. Tu je takoj uvidel, da mu preti nevarnost in usoda vojnih zločincev in začel je simulirati voljo po samomoru. Ta njegov namen je bil pa zelo kmalu odkrit in ker Amerikanci nikakor ne žele, da bi vojni zločinci delali samomore, so tudi njega te bolezniki kmalu ozdravili. Imeli so ga stalno pred očmi, zaprtega v premično kletko, pred katero so postavili kot stražo črnca z nabito avtomatično puško. Črnc je točno opravljal svojo dolžnost, z nabito puško na Franka. Gotovo ni prijetno gledati na puškino cev, zlasti ne če je nabita in v rokah črnca. K. H. Frank je izdržal samo dva dni in prosil je, da ga osvobode stražnega trpljenja. Amerikanci, nevedoč kaj naj napravijo z njim, so o tem obvestili češkoslovaškega delegata pri nuerenberskem sodišču dr. Ečerja. »Če ne veste kaj bi z njim napravili, pa ga dajte v naše roke«, tako jim je odgovoril dr. Ečer. Amerikanci so najprej dolgo oklevali, potem so se pa le dali pogovoriti in so čehom izročili največjega vojnega zločinca Franka. Frank je bil iz kletke izpuščen in pod črncevo stražo prepeljan v letalo. Z velikim nezaupanjem je gledal Frank na češkoslovaške vojaške uniforme in ni slutil, kam ga bodo peljali. Par ur pozneje je letalo krožilo nad velikim mestom in Frank je spoznal panoramo Prage. Tedaj je Frank razumel svoj položaj in pričel protestirati, češ da je politični ujetnik in pričel se je izgovarjati na iste načine kot vsi ostali vodilni nacisti. Toda minuli so časi, ko je svet verjel nacističnim voditeljem. Letalo se je spustilo na letališče v Pragi in malo pozneje se je nahajal K. H. Frank v jetnišnici na Pankracu kot težki zločinec, v isti jetnišnici, kamor je on lastno ročno zapiral v času svojega delovanja na tisoče čeških ljudi, od katerih je bilo na stotine postreljanih.

Smrt dr. Dantega Griona

V soboto, 2. marca ponoči je umrl dr. Dante Grion, sodelavec O.F. že za časa okupatorja in član takratnega Okrožnega izvršnega odbora za Srednje Primorsko.

Soprog, tov. Marici, članici mestnega plenuma AFŽ izreka SIAU najiskrenejše sožalje.

Da bi denarni znesek še povisali, so denar, katerega bi morali prejeti za neka izvršena dela, na predlog tov. Anke, soglasno odstopili za »Primorski sklad«. Tako je vsota dosegla preko 3500 lir, poleg 80 zvezkov in številnih knjig. Morda se bo komu zdela številka premajhna; pripomniti pa moram, da so vsako liro darovali z ljubeznijo in iskrenostjo.

In mali gorenjevaški pionirčki tudi niso hoteli zaostati za svojimi večjimi tovariši. Tudi oni so dodali zvezke, svinčnike itd. za svoje oddaljene bratce in sestrice onkraj meje. Kako lepo je bilo čitati, čeprav z okorno šolsko pisavo napisano: »V spomin najboljši pionirki, pionirka...«, ali: »Pionir, ponosen bodi in ubogaj tov. učiteljico, da boš priden in se rad učil o naši skupni Jugoslaviji«, in dalje: »Primorskemu pionirju v dar, poklanja gorenjski pionir...« Zdelo se mi je, kot da so vse te črke in priproste risbe ustvarile novo vez prisrčnosti.

Ko je vsak oddal svoje otroško darilce za naše najmlajše, so me še naprosili za naslov, da bodo čez čas še kaj lahko poslali.

Ob odhodu so mi oddali poleg nabranega blaga tudi več dopisov za našo mladino ter krásni sliki; prva predstavlja jugoslovanski grb, druga pa Triglav s slovensko zastavo, obdano s snopom žitnega klasja. Slike je izdelal mladinec tov. Polde, ki se je tako navdušil za Primorsko, da je hotel iti kar z menoj. A kaj, ko pa so še vedno stari mejniki. Toda naše duše so že zblizane.

Tudi žene niso hotele zaostati za mladino. Z vso prisrčnostjo so me povabile na sestanek. Nisem se mogla dovolj načuditi, ko smo se pogovarjale ob prijetnih zvokih radija, — pa čeprav na vasi, — nakar smo poslušale politični govor. Kaj takega se more vršiti le v državi resničnega napredka. Svoboda zborovanja, govora in tiska je tam. S pravim začudenjem pa so poslušali moje besede; čeprav je tako mala razdalja med nami, je vendar tako velika razlika; tam pesem dela, tu pričakovanje... Prijetno mi je minil čas v njihovi domačnosti. Spoznala sem tudi, da vse stremi za resničnim izboljšanjem

ter čim hitrejšo obnovo porušene domovine v vzajemnem delu. Zbrale so tudi one lepo število knjig. Poleg dopisa na naše žene so mi dale še lepo sliko matere z otrokom v naročju, katero štiti žena-partizanka.

Vabili so me povsod. Misel na našo Primorsko je oživela in zajela vse. Prihiti so ljudje celo iz oddaljenejših vasi in poslušali besedo o naši domovini.

Lepo je bilo; le težko smo se ločili. Vsakdo mi je še pred odhodom stisnil roko z iskreno željo, da se skoraj zopet sestanejo, toda ne več s potnimi dovoljenji. In mladina mi je naročala: »Pozdravite vso primorsko mladino, recite ji, da bo skoraj tudi zanjo prišel srečni dan prave svobode.«

Zažvižgal je vlak. Gorenjske gore, žareče v zahajajočem soncu, so me pozdravljale; obnovljene vasice z lepimi okenci so mi nemo klicale v slovo: »Primorska, da bi tudi tebi že skoraj bilo tako lepo!«

Primorka Jelka.